

CHEAPART

Κείμενο για την εγκατάσταση του Νίκου Ελληνικάκη, «Τίμιος Ιδρώτας» Όλινκα Μηλιαρέση Βαρβιτσιώτη, Ιστορικός Τέχνης

«Τίμιος Ιδρώτας», μία φράση ξεχασμένη πια. Με το άκουσμά της ανατρέχουμε στην δεκαετία του '60 όπου η χρήση της γίνονταν με θρησκευτική ευλάβεια.

«Τίμιος Ιδρώτας», ένα λεκτικό και νοηματικό στερεότυπο με αριστερίζουσα χροιά, βαθιά ριζωμένο στην ηθική της τότε ελληνικής κοινωνίας όπως μαρτυρούν οι μελό ταινίες και τα έντυπα μέσα της εποχής.

Ένα σύστημα αξιών που ώθησε μία ολόκληρη μεταπολεμική γενιά Ελλήνων, να ιδρώσει τίμια για την ιδεολογική και κτιριακή ανοικοδόμηση, την οικονομική ανάκαμψη και ανάπτυξη της Ελλάδας.

Σήμερα, το ολυμπιακό έτος 2004, η φράση αυτή είναι ξύλινη χωρίς αντίκρισμα εφ' όσον η πολιτική ιδεολογία και η συνεχόμενη εισροή προσφύγων, οδήγησαν στην «νομιμοποίηση» του αλλοδαπού ιδρώτα από εργάτες μετανάστες που χρησίμευσαν στην εκπλήρωση του εθνικού οράματος. Η απενεχοποίηση του να ιδρώνει κάποιος άλλος εκπληρώνοντας το δικό μας στόχο δεν φάνηκε να προβληματίζει τον νεοέλληνα στην εποχή του μεταπρατικού προτύπου.

Ο Νίκος Ελληνικάκης δημιουργεί μία ιδεολογικά πολύπλοκη video-εγκατάσταση δημιουργώντας ψυχικές διακυμάνσεις στον θεατή, ο οποίος περνάει από διάφορους «σταθμούς» του έργου χωρίς να υπάρχει γραμμική αφήγηση. Ξεκινώντας από παραμορφωμένες γλυπτικές μορφές από επεξεργασμένα καρέ ταινιών όπου ακούγονται επαναλαμβανόμενα, αφηγηματικά και μυθοπλαστικά κλισέ κοινωνικής εξέλιξης και επίτευξης κομφορμιστικών στόχων τα οποία μας μεταφέρουν στο πνεύμα της δεκαετίας του '60 και ορίζουν ιδεολογικά και ιστορικά το πλαίσιο της φράσης τίμιος ιδρώτας. Προχωρώντας στον χώρο και στον χρόνο, ο επισκέπτης φθάνει μπροστά στην προβολή ενός εξιδανικευμένου, σχεδόν προπαγανδιστικού video της εργασίας ομοιόμορφα ντυμένων αλλοδαπών εργατών σε ένα απατηλά όμορφο γιατί, όπου ο ρεαλισμός εντείνεται, με την αργή κίνηση. Το άνοιγμα ή κλείσιμο της εικόνας συμπιέζει τα σώματα διαλύοντας την πληρότητα των μορφών, δημιουργώντας ένα αίσθημα ανησυχίας.

Ο θεατής κατευθύνεται μέσα στον χώρο της έκθεσης από τα οικοδομικά μαδέρια, που βρίσκονται τοποθετημένα στο πάτωμα, μπροστά στα ταμπλό έκθεσης των επώνυμων προμετωπίδων από τα κράνη των εργατών που είδαμε στο προηγούμενο video.

Ο τίμιος ιδρώτας των εργατών αυτών αποκτά και ταυτότητα και οντότητα σε αντίθεση με τα αιματοβαμμένα ταμπλό που ακολουθούν. Προκαλείται έντονη συναισθηματική φόρτιση και κορύφωση του έργου, καθώς οι ανώνυμες αιματοβαμμένες προμετωπίδες υποδηλώνουν την απαξίωση που τρέφουμε για τους αλλοδαπούς εργάτες που σκοτώθηκαν, αδιαφορία για τα ονόματά τους και την ανθρώπινη υπόστασή τους.

Στον βωμό των δικών μας ψευδέτυπων οραμάτων και στην ανάταση της εθνικής συνείδησης και περηφάνιας για την επιτυχημένη εκτέλεση των Ολυμπιακών Έργων και της Ολυμπιάδας, κανείς δεν έθιξε τις συνθήκες εργασίας, τα ανύπαρκτα μέτρα ασφαλείας και τα θανατηφόρα εργατικά ατυχήματα στα Ολυμπιακά Έργα.

CHEAPART

A. Μεταξά 25, 10681 Αθήνα

office@cheapart.gr

www.cheapart.gr

Τέλος, το γκροτέσκο πορτραίτο μίας υπερμεγεθυμένης γυναικείας μορφής, η οποία ιδρώνει αφύσικα, μας προβληματίζει με το συμβολισμό της.

Στόχος του Ν.Ελληνικάκη, δεν είναι να μετατρέψει σε ήρωες τους αδικοχαμένους αυτούς εργάτες, ούτε να αποδώσει φόρο τιμής, αλλά να αποκαλύψει σε όσους δεν γνώριζαν τα γεγονότα και να προβληματίσει όλους εκείνους που εθελουφλούν μπροστά στο ερωτηματικό για τις αξίες και την ηθική της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας.

Με ή χωρίς την επιδίωξη του καλλιτέχνη, η έκθεση αναπόφευκτα αναγκάζει τον θεατή να αναλογιστεί βασικά ζητήματα, αξίες και νόρμες της κοινωνίας και να επαναπροσδιορίσει τα σύγχρονα ηθικά πλαίσια όσον αφορά την ανθρώπινη ζωή, τις συνθήκες της πληρωμένης εργασίας και τα ρατσιστικά στερεότυπα, μίας γενιάς που της επιτρέπεται άνευ όρων να ιδρώνει μόνο στα γυμναστήρια ή τις πλαζ.

Εν κατακλείδι καίριο θέμα της έκθεσης είναι η «κατασκευή» της πραγματικότητας και η κατανόηση της τεχνητής πραγματικότητας των Μ.Μ.Ε., εφ' όσον ό,τι δεν προβληθεί από αυτά τα μέσα είναι σαν να μη συνέβη ποτέ.

**Η εγκατάσταση του Νίκου Ελληνικάκη, «Τίμιος Ιδρώτας»
παρουσιάστηκε στην CHEAPART 8 – 28.11.2004**